

difficil i, assegurada talment una lectura còmoda de les versions de l'obra, l'aventura de la interpretació crítica es presenta incitant i transparent. A fi de poder establir una eficient relació entre els quatre textos, l'editor ha numerat amb xifres els períodes separats per punts i els començos del diàleg. Aquesta numeració és fixada prenent com a guia l'ordre que segueix el text de l'*Inventario*, al qual queden subordinats els altres tres; de vegades, per manca de coincidència absoluta, les xifres se situen allí on es pot establir, d'una manera aproximada, una relació amb el text de Villegas.

El volum, presentat amb gran nitidesa, es tanca amb un índex d'autors, obres, personatges, llocs i principis de vers de les composicions i matèries, continguts dins la introducció.

Miquel Dolç

P. NOLASC DEL MOLAR : *Una poesia religiosa del segle XIII. I : Introducció i text.* — II¹-II² : *Anotacions.* Olot 1953-1957. 48+84+34 pàgs. («Biblioteca Olotina»).

Aquest text, publicat pel P. Nolasc, primer a la revista *Pyrene*, d'Olot, vol. II, 1950, pàgs. 362-67, i després en un volumet de la «Biblioteca Olotina», fou donat a conèixer per primera vegada per Ferran Valls i Taberner l'any 1912,¹ segons còpia d'un manuscrit datat el 1378, que aleshores es trobava al monestir de monges benedictines de Sant Pere, a Sarrià. El P. Nolasc tingué la sort de trobar aquest mateix text en un volum de minutes notarial d'Olot, entremig de documents de l'any 1276, per la qual cosa no ha dubtat d'assignar aquesta data a la còpia del poema. Pel nostre compte hem de dir que aquesta data només pot ésser un *terminus a quo*, car la mà del copista dels versos és diferent de la de l'escrivent del manual i, per consegüent, probablement posterior. Però a través del facsímil, força clar, que el P. Nolasc ens ha donat de les tres pàgines del volum amb text poètic, hom pot deduir que la data d'aquesta escriptura pot oscillar entre la dels documents que li fan costat i els primers anys del segle XIV, car es tracta d'una lletra notarial semblant a la dels registres de cancelleria de Pere el Gran, del seu fill Alfons i dels primers anys de Jaume II, per la qual cosa encara podem fer-la entrar en el segle XIII.

Aquest sol fet ja dóna molt d'interès a aquest poema; però el P. Nolasc ha tingut també el mèrit de descobrir que és una catalanització d'una obra provençal, que Stronski inclogué entre les dubtoses de Folquet de Marsella,² la qual cosa augmenta l'interès lingüístic d'aquest text, car es tracta d'un exemple molt antic d'obra poètica en català.

El P. Nolasc publica al vol. I, després de la introducció, la versió del poema, segons la còpia del manual notarial d'Olot (O) i segons la còpia de Valls i Taberner (P). A la primera part del vol. II reproduceix el text provençal donat per Stronski (S), i comença una llarga anotació que acaba a la segona part del tom. No ens entretindrem a discutir ni a rectificar la còpia d'O ni les assercions del P. Nolasc. El fet d'haver-nos estat donats en el primer

1. *Manuscrit literari del monestir de St. Pere* (EUC, VI (1912), 347-50).

2. *Le troubadour Folquet de Marseille. Edition critique...*, par STANISLAW STRONSKI (Gracovie, Académie des Sciences, 1910). Cf. P.-C., 155.19 = 156.12a.

volum uns facsímils llegibles ens permet de comprovar-ne en tots els moments la transcripció. Ens limitarem tan sols a manifestar el desig que aquest text, aparegut en publicacions de poca difusió i que no van a mans de romanistes, es torni a publicar en una revista més assequible, amb anotació filològica adient i sense comentarís innecessaris.

El nom de l'escrivent d'O sembla ésser Bernat de Girona («Bñ de gironda»). No resta tan clara la part de l'èxplicit amb el nom de la persona que n'ordenà la còpia. L'escriptura és clara, però les abreviatures arbitràries i el llatí dolent en dificulten la interpretació. Per això transcrivim ara el final de la frase on hi ha les dificultats, sense resoldre les abreviatures: «p mādamēto caplano d 5 ...³ Estefano p nō en bufan bora». La interpretació del P. Nolasc ha estat aquesta: «per mandamento capelano (?) de [Sancto] (?)⁴ Estefano per nom en Bufan Bora». La lectura dels darrers mots és segura, de manera que el nom de qui ordenà la còpia degué ésser el de *Bufan Bora* o *Bufanborra*, que sembla un motiu o un nom joglaesc.

Si hom feia una nova edició d'aquest text fóra convenient d'assenyalar bé les variants de les dues còpies catalanes entre elles i amb l'original provençal. L'obra del P. Nolasc, però, ens ha proporcionat ja els mitjans per a poder fer des d'ara pel nostre compte aquestes confrontacions. De la comparació ràpida que nosaltres n'hem fet, el primer que es dedueix és que *P* no deriva d'O, car aquell conté els versos 103-104 d'S, que manquen en *O*, així com altres lliçons més pròximes a *S*, com hom pot veure en els primers versos :

1. *Senher Dieus que fezist Adam (S)*
Senyor Deus qui formas Adam (P)
Seyer, ver Deus, qi formest Adam (O)
3. *e denhest penre carn e sanc (S)*
e denyàs pendre carn e sang (P)
e volgist pendre carn e sang (O)
7. *que trop fezist d'umilitat (S)*
que trop faés d'omilitat (P)
que feyst trob gran homelitat (O)

A canvi d'això, en *P* hi ha més interpolacions i omissions i més versos enterament refets :

8. *segon ta auta poestat (S)*
segons tan alta potestat (O)
tan alt Rey e tan exalçat (P)
9. *Dieus Ihesum Crist, filh de Maria (S)*
Deus, Ihesu Xrist, Fil de Maria (O)
Ver fill de la verge Maria (P)
10. *Senher, mostra'm la drecha via (S)*
Seyer, mostra'm la dreta uia (O)
Vós me metets en bona via (P)

3. Molt a prop del marge, que és malmès.
4. Els interrogants són nostres.

17. *voluntiers ajustiey vas me (S)*
uolenters ajuste uas me (O)
 a moltes obres m'ajuste (P)
- 37-38. e remira lo greu treball
c'aïssi m tenzona e m'assalh (S)
 e remembre't lo greu trebayl
c'axi m tensa e m'asay (O)
 e trets me d'aquests greus paransys
 de dolor e de greus treballs (P).

Per aquests breus extrets hom pot veure el caràcter molt més arcaic del llenguatge d'O, respecte a P. O usa sempre la forma sè[n]yer, de nominatiu, enfront de *senyor*, usat per P. Hom pot comparar les formes *asagest (O)*, *assajàs (P)*; *liurest (O)*, *liuràs (P)*; *martire i albire (O)*, *martir i albir (P)*; *fejyst (O)*, *faés (P)*; *noyrit (O)*, *nodrit (P)*; etc. Però O ofereix sempre la forma sense diftong *Deus (S: Dieus)*, *alta (S: auta)*, *dreta (S: drecha)*, *teu (S: tieus)*, *malalte (S: malautes)*, *caytiueri (S: caitivier)*. El díctic 23, que en provençal diu:

qu'en peccat soi natz e noiritz
 et en peccat ai tan dormitz (44-45)

diu en O :

q'en pecat son nat e noyrit
 e en pecat he tan durmit,

on hom remarca la substitució de les formes verbals provençals per les catalanes i la supressió de la forma de nominatiu. P ha anat més endavant en la catalanització o modernització, substituint la forma *noyrit* per *nodrit*.

Els provençalismes que han passat al text català representat per O són relativament pocs: *m'azauta (P: me salta; S, 25: m'azauta)*; *doucs (P: dolç; S, 25, 117: dos)*; *lutz (S, 47: lutz; P ha refet completament el vers)*; plural *li gaug (S, 98: li gaug; P, refet)*; *selatz: estatz* en rima (*P: çelat: estat; S, 107-108: selatz: estatz*); *lauze (S, 116: laus; manca en P)*; *lavaray (P: lavaré; S, 125: lavarai)*; *paire* rimant amb *salvaire (S, 135: paire)*. Potser encara se n'hi podria afegir algun altre i treure'n algun que hagués pogut prendre carta de natura en la llengua poètica. Hi ha algunes rimes curioses. Les del díctic 19, *trebayl: assay*, i del 58, *horeyes: quereyles (quereyes* en la transcripció del P. Nolas), semblen indicar la pronúncia palatal que fonèticament hom transcriu amb y, davant la lateral palatal, que hom transcriu amb j. També trobem *goneyons* en el díctic 59. En el díctic 28, *plad (O)* tradueix el provençal *platz*. En P no hi ha l'equivalent.

Aquestes ràpides remarques demostren prou que l'interès filològic d'aquest poema en justificaria la reedició.

Pere BOHIGAS